

Sygn. akt I UK 482/16

POSTANOWIENIE

Dnia 26 lipca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogusław Cudowski

w sprawie z odwołania W.K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.
o rentę z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 26 lipca 2017 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 14 lipca 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z 14 lipca 2016 r. oddalił apelację wnioskodawcy od wyroku Sądu Okręgowego w K. z 15 marca 2016 r. oddalającego odwołanie wnioskodawcy od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. z 23 października 2014 r. odmawiającej wnioskodawcy prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Wnioskodawca zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w całości. Zarzucono naruszenie: (-) art. 57 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 887), przez błędną jego wykładnię i niezasadne przyjęcie, że wnioskodawca nie spełnił przesłanek uzasadniających przyznanie mu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy z uwagi na fakt, że wnioskodawca nie jest osobą niezdolną do pracy; (-) art. 12 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu

Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 887) poprzez przyjęcie, że stwierdzone u wnioskodawcy objawy somatyzacyjne z kręgu zaburzeń emocjonalnych, zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa z okresowym zespołem bólowym lędźwiowo-krzyżowym, nadciśnienie tętnicze III stopnia nie powodują co najmniej częściowej niezdolność do pracy. Ponadto, zarzucono naruszenie przepisów postępowania: (-) art. 379 pkt 5 k.p.c. w zw. z art. 156 k.p.c. w zw. z art. 124 § 1 k.p.c. poprzez nieuzasadnione nieuwzględnienie wniosku wnioskodawcy o odroczenie rozprawy przed Sądem pierwszej instancji w dniu 5 marca 2016 r. zawartego w piśmie z dnia 9 marca 2016 r.; (-) art. 381 k.p.c. w zw. z art. 286 k.p.c. w zw. z art. 217 § 2 i 3 k.p.c. polegające na bezpodstawowym oddaleniu dowodu z łącznej opinii biegłych z zakresu psychiatrii, neurologii i kardiologii na okoliczność ustalenia, czy wszystkie schorzenia wnioskodawcy oceniane łącznie nie czynią go niezdolnym do pracy zarobkowej.

Według skarżącego skarga kasacyjna zasługuje na przyjęcie do rozpoznania, ponieważ w sprawie zachodzi nieważność postępowania z powodu pozbawienia wnioskodawcy możliwości obrony swych praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.). Skarżący uzasadniał, że Sądy obu instancji wydały wadliwe decyzje, przyjmując, że „nie zachodziła potrzeba odraczania rozprawy bezpośrednio poprzedzającej wydanie przez Sąd Okręgowy zaskarżonego wyroku tylko i wyłącznie po to, aby umożliwić skarżącemu ustanowienie pełnomocnika z wyboru”. Skarżący wyjaśnił, że gdyby na rozprawie 15 marca 2016 r. złożył do protokołu rozprawy wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, to Sąd pierwszej instancji zgodnie z art. 124 § 1 zd. 2 k.p.c. powinien był odroczyć rozprawę do czasu rozpoznania niniejszego wniosku. Zdaniem skarżącego, w sytuacji zgłoszenia wniosku o ustanowienie pełnomocnika z wyboru ww. przepis powinien być zastosowany na zasadzie analogii. Za taką wykładnią, według skarżącego, przemawia art. 217 § 1 k.p.c. Skarżący podkreślił, że strona nie może być pozbawiona możliwości skutecznej obrony w postępowaniu z powodu arbitralnej decyzji Sądu, zwłaszcza, że w toku postępowania do momentu ustanowienia sobie pełnomocnika z wyboru wykazywała się znaczną nieporadnością.

Ponadto, skarżący wskazał, że w tej sprawie występuje istotne zagadnienie prawne sprowadzające się do odpowiedzi na pytanie, czy w przypadku zgłoszenia

wniosku o chęci ustanowienia pełnomocnika z wyboru w piśmie procesowym lub na rozprawie Sąd przez analogię powinien zastosować art. 124 § 1 zd. 2 k.p.c. i odroczyć rozprawę w celu umożliwienia stronie ustanowienia sobie pełnomocnika z wyboru.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości prawne lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3), lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Jeżeli okoliczności te nie zachodzą, Sąd Najwyższy, zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c., uprawniony jest do wydania postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Skarżący wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadnia nieważnością postępowania w związku z wystąpieniem okoliczności, o których mowa w art. 379 pkt 5 k.p.c. oraz występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego. Porównując okoliczności przytoczone na uzasadnienie twierdzenia o nieważności postępowania – niemożność obrony praw na skutek naruszenia przez Sąd pierwszej instancji art. 124 § 1 zd. 2 k.p. (jego niezastosowania, pomimo istnienia, według skarżącego, obowiązku jego zastosowania), oraz na uzasadnienie występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego – czy art. 124 § 1 zd. 2 k.p.c. w drodze analogii powinien znaleźć zastosowanie w przypadku zgłoszenia wniosku o chęci ustanowienia pełnomocnika z wyboru w piśmie procesowym lub na rozprawie; twierdzenie o nieważności postępowania jest sprzeczne z twierdzeniem o istnieniu w sprawie istotnego zagadnienia prawnego. Albo art. 124 § 1 zd. 2 k.p.c. został naruszony i wówczas zasadna staje się ocena, czy naruszenie tego przepisu przez Sąd pierwszej instancji skutkowało pozbawieniem strony możliwości obrony jej praw (nieważność postępowania ze względu na art. 379 pkt 5 k.p.c.), albo wykładnia tego przepisu budzi wątpliwości na tyle istotne, że konieczne jest ich

rozważanie przez Sąd Najwyższy działający jako sąd kasacyjny, w konsekwencji naruszenie tego przepisu nie jest bezdyskusyjne na etapie przedsądu.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do twierdzenia skarżącego o występowaniu w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, należy podkreślić, że ograniczenie się do pytania nie jest wystarczającym określeniem zagadnienia prawnego, jeśli zostało przedstawione bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów, na tle których wynika (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451; postanowienie Sądu Najwyższego z 26 maja 2010 r., II PK 55/10, LEX nr 1663558). W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, ponadto, że problem przedstawiony jako istotne zagadnienie prawne nie może sprowadzać się do zwykłej wykładni i stosowania prawa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 26 listopada 2014 r., II UK 134/14, LEX nr 2008662 oraz powołane tam w tym zakresie orzeczenia). Istotne zagadnienie prawne musi mieć generalny i abstrakcyjny, ale zarazem realny (rzeczywisty) charakter; nie może więc być doniosłe jedynie dla zindywidualizowanej i skonkretyzowanej sytuacji występującej w sprawie objętej skargą kasacyjną (zob. przykładowo postanowienie Sądu Najwyższego z 22 grudnia 2008 r., III CSK 285/08, LEX nr 1674437; postanowienie Sądu Najwyższego z 6 czerwca 2012 r., I UK 113/12, LEX nr 1675224).

Z art. 124 § 1 k.p.c. wynika, że Sąd może wstrzymać rozpoznanie sprawy aż do prawomocnego rozstrzygnięcia wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego, chyba że powód zgłosił wniosek w pozwie lub przed wytoczeniem powództwa (por. też postanowienie Sądu Najwyższego z 18 grudnia 2012 r., I BUZ 2/12, LEX nr 1674457). Z przepisu tego jednoznacznie zatem wynika, że: i) znajduje on zastosowanie w przypadku zgłoszenia przez stronę wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, a nie zasygnalizowania zamiaru ustanowienia przez stronę pełnomocnika z wyboru; ii) wskazuje na możliwość, a nie obowiązek Sądu wstrzymania rozpoznania sprawy aż do prawomocnego rozstrzygnięcia wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu zgłoszonego po wytoczeniu powództwa. Skarżący formułuje zagadnienie prawne w oderwaniu od jednoznacznego brzmienia tego przepisu, wskazując na możliwość (potrzebę rozważenia możliwości) zastosowania tego przepisu (co należy podkreślić przepisu

prawa procesowego) w drodze analogii do sytuacji faktycznej nie objętej zakresem jego regulacji. Przy czym, poza oczywistym dążeniem do uzyskania korzystnego dla siebie rozstrzygnięcia, skarżący nie przytacza żadnych argumentów prawnych uzasadniających proponowaną konstrukcję. Uwzględniając powyższe, sformułowany przez skarżącego problem oczywiście nie jest istotnym zagadnieniem prawnym uzasadniającym przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Skarżący nie wykazał wątpliwości co do wykładni przepisów prawa, a tym bardziej poważnych wątpliwości, które uzasadniałyby ingerencję Sądu Najwyższego.

W związku z przedstawionymi wyżej przyczynami nie zachodzi również nieważność postępowania. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniano wielokrotnie, że pozbawienie strony możliwości działania ma miejsce, gdy z powodu wadliwości procesowych sądu lub czynności strony przeciwnej, będących skutkiem naruszenia konkretnych przepisów postępowania, strona, wbrew jej woli, nie mogła brać i nie brała udziału w postępowaniu lub w jego istotnej części, a skutki tych wadliwych czynności nie zostały usunięte przed wydaniem orzeczenia (por. przykładowo wyrok Sądu Najwyższego z 2 lutego 2011 r., I UK 293/10, LEX nr 811821; postanowienie Sądu Najwyższego z 24 listopada 2016 r., III CSK 27/16, LEX nr 2202697). Należy podkreślić, że o pozbawieniu możliwości działania nie można mówić wtedy, gdy strona wskutek własnego działania nie skorzystała ze swoich uprawnień procesowych (por. wyrok Sądu Najwyższego z 20 kwietnia 2016 r., V CSK 526/15, LEX nr 2054492). W okolicznościach tej sprawy nie doszło do pozbawienia skarżącego możliwości obrony jego praw skutkującego nieważnością postępowania. Wbrew temu co twierdzi skarżący Sąd pierwszej instancji nie naruszył art. 124 § 1 zd. 2 k.p.c., a brak korzystania z pomocy pełnomocnika procesowego z wyboru przed wydaniem wyroku przez ten Sąd był wynikiem decyzji skarżącego, a nie efektem zaniedbania Sądu czy działania strony przeciwnej. Skarżący uczestniczył w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji, korzystając ze swoich uprawnień procesowych stosowanie do swojego wyboru. Tym samym również Sąd drugiej instancji nie naruszył przepisów postępowania, przyjmując, że zasygnalizowana przez wnioskodawcę w ostatnim piśmie procesowym (ostatnim na etapie postępowania przed Sądem Okręgowym)

potrzeba zebrania pieniędzy na ustanowienie pełnomocnika z wyboru nie stanowiła wystarczającej podstawy do odraczania rozprawy, gdy na tym etapie procesu wszystkie okoliczności niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy zostały już wyjaśnione.

Z tych przyczyn, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji.